

Een boeren- familie in Ypecolsga

We beginnen dit verhaal overigens niet met een De Vries maar met een Tromp. Straks zal het U, hopelijk, wel duidelijk worden waarom. Staat U mij toe even ruim 200 jaar terug te gaan in de tijd, want toen werd mijn bet-bet-overgrootvader Jentje Michiel Tromp op 14 januari 1791 te Ypecolsga geboren. Hij werd boer en was volgens oude floreenkohieren uit 1818 toen huurder van een boerderij van zijn vader, namelijk van de boerderij waarop thans familie Schaap woont. Volgens diezelfde kohieren die elke 10 jaar werden opgemaakt woonde hij er in 1828 niet meer, maar waar hij toen in Ypecolsga terecht kwam heb ik nog niet achterhaald.

J.M. Tromp in december 1871

Behalve de dorpsgeschiedenis van Woudsend c.a. heeft ook mijn eigen familiegeschiedenis mijn belangstelling. Dank zij oude familiepapieren, gesprekken met familieleden en enig onderzoek in het Rijksarchief te Leeuwarden ben ik heel wat aan de weet gekomen, al is het beeld bepaald nog niet compleet.

In deze bijdrage aan De Driuwplle ben ik zo vrij het eens over mijn eigen familie te hebben. Want zonder dat men dat in de Yndyksterleane 11 en op Ypecolsga 15 waarschijnlijk heeft beseft, was daar onlangs alle reden voor een herdenking. Op 12 mei j.l. was het namelijk precies 125 jaar geleden dat de eerste De Vries boer werd in Ypecolsga.

Jentje Michiel Tromp was in 1820 getrouwd met Hantsjen Haaijes Soethout die in de huwelijksakte 'boerenmeid' wordt genoemd. Het leven zag er veelbelovend uit toen de 29-jarige Jentje Michiel met de 23-jarige Hantsjen trouwde en een goed jaar later, op 13 december 1821 om 11 uur 's voormiddags vader werd van een gezonde dochter Gerbrig.

Helaas, het geluk duurde niet zo lang. In de volgende kraam schonk zijn echtgenote hem weliswaar 2 dochtertjes, maar beiden overleden binnen een half jaar. En toen, in 1829, overleed ook nog zijn vrouw op de jeugdige leeftijd van 31 jaar. Is een volgend kraambd, zoals toen zo veel voorkwam, haar noodlottig geworden?

Jentje Michiel Tromp is nooit hertrouwd en bleef achter met zijn enige dochter. Nog eenzamer werd het toen Gerbrig in 1842 trouwde met de Woudsender mast- en blokmaker Jan Sijbolt de Vries en bij haar huwelijk ook nog naar Lemmer verhuisde. Op scheepvaartgebied was de economische bedrijvigheid in Woudsend dermate teruggelopen dat het jonge echtpaar besloot zijn geluk in Lemmer te beproeven omdat daar, door de voormalige

Zuiderzee en de vaarroute op Amsterdam, heel wat meer scheepvaart was en dus meer werk voor hun bedrijf. Ook het boer zijn was in die eerste helft van de 19^e eeuw niet zo florissant. Er waren herhaaldelijk overstromingen en het vee werd voor ziekten niet gespaard. Gelukkig begon het tij na circa 1850 te keren en was er voor de boeren sprake van een opgaande tijd.

Gerbrig Tromp

In 1870, maar vermoedelijk al een tijd daarvoor, was mijn bet-bet-overgrootvader boer op het adres Ypecolsga 1. Jentje Michiel Tromp was toen kennelijk alleen nog maar huurder van

deze boerderij, want in december 1870 kwam de boerderij provisioneel en op 2 januari 1871 finaal in de verkoop en werd in 19 percelen verkocht. Hij was al bijna 80 jaar oud maar kocht toch de behuizinge en een deel van het land, totaal 7 percelen ter grootte van ruim 12 ha. Niet om er zelf nog langer boer te blijven maar voor een kleinzoon die hem zou opvolgen.

Zijn naar Lemmer verhuisde dochter Gerbrig had namelijk het leven geschonken aan 2 zoons, waarvan de oudste, Sijbolt Jan, zijn vader als mast- en blokmaker zou opvolgen, en de jongste, Jentje Michiel, voorbestemd was om zijn grootvader's bedrijf over te nemen. Of dat de keuze was van Jentje Michiel zelf of dat zijn ouders hem die richting uitstuurden moeten we maar in het midden laten. In ieder geval kreeg Jentje Michiel de Vries na zijn lagere schooltijd een opleiding bij een boer in Hommerts. Daar leerde hij het vak grondig en na een week hard werken liep hij 's zondags even op en neer naar zijn familie in Lemmer met de vuile was. Wel even een wandelafstand van zo'n 30 kilometer op één dag en vermoedelijk moest hij ook nog eens voor melkerstijd bij zijn boer terug zijn.

Jentje Michiel de Vries trouwde op 7 mei 1871 met de Lemster boerendochter Jetsche Wierda en samen gingen ze per 12 mei de pas door hun grootvader gekochte boerderij bestieren. Voor Jentje Michiel Tromp die toen naar een burgerhuis in Woudsend verhuisde moet het een gelukkige oude dag zijn geweest toen hij zijn kleinzoon

*Jentje M. J. de Vries, en
Jetsche G. Wierda.*

hebben' de' eer' Wél' bij dezen' kennis te geven, dat' zy' voornemens' zijn, onder' inwachtig' van' den' Goddelijken' zegen' en' met' toestemming' van' wederzijdsche' ouders' eenen' echtverbintenis' aan te gaan, waarvan' de' eerste' afkondiging' zal plaats hebben' op' Zondag a.s.

Lemmer, 23 April 1871.

met diens vrouw op zijn boerderij bezig zag zijn levenswerk voort te zetten. Hij maakte nog mee dat op de boerderij 3 achterkleinkinderen werden geboren voor hij op 30 april 1878, op 87-jarige leeftijd, overleed.

Jentje Michiel de Vries met zijn vrouw Jetsche Wierda, mijn overgrootouders, waren dus op 12 mei 1871 de eerste de Vriesen die boer werden in Ypecolsga en dat is deze maand al weer 125 jaar geleden. De moeite waard om even bij stil te staan, zeker voor Heit en mijn broer en zijn gezin die uiteindelijk de erfopvolgers werden van de mast- en blokmakerszoon uit Lemmer. Het is tijd voor een plaatje en daarom beelden we hier de huwelijksaankondiging af uit 1871 en een foto die in de bruidstijd moet zijn gemaakt.

Het leven op de boerderij begon goed voor de nieuwbakken boer want het was nog steeds een opgaande tijd met prima prijzen voor de boter op de toen belangrijkste markt in Londen. De Friese boter stond hoog genoteerd en dat moet overgrootmoeder Jetsche

deugd hebben gedaan, want zij was het die de boterproductie verzorgde. De melk werd in de koele kelder onder de opkamer in vaten gedaan en afgeroomd en daarna in de karnmolen tot boter verwerkt. In feite was de boerin in die dagen een kleine industrieel; haar man leverde de grondstof melk, maar zij was verantwoordelijk voor het eindproduct, boter en/of kaas. Van haar kwaliteiten was het afhankelijk of op de botermarkt eerste keur en dus een goede prijs werd behaald.

De eerste jaren moeten Jentje Michiel en Jetsche goed geboerd hebben, maar rond 1878 kwam er een kentering. Door allerlei malversaties kelderde de

kwaliteit van de Friese boter en de prijzen op de Londense markt navenant.

In 1878 was ook J.M. Tromp, hun grootvader en eigenaar van de boerderij, overleden. Het eigendom van de boerderij op Ypecolsga 1 kwam toen aan dochter Gerbrig en haar zonen Sijbolt Jan en Jentje Michiel. Derhalve waren Jentje Michiel en Jetsche vanaf dat moment eigenaren van een derde deel van de onverdeelde boedel. Pas na de dood van Gerbrig op 21 maart 1896 kwam het tot een verdeling van de boedel en werd Jentje Michiel de Vries volledig eigenaar van de boerderij waar hij en zijn vrouw toen al 25 jaar boer waren voor een bedrag van f 16.779,70. Op dat moment was de boerderij nog steeds ruim 12 ha groot, al was er inmiddels wel in 1892 ruim 1 ha bij gehuurd. Per 1 januari 1900 wordt er van de familie Schepers nog eens 4 ha land bijgekocht en dat was een goede koop omdat dat land pal achter de oude boerderij gelegen was.

Het huwelijk van Jentje Michiel en Jetsche werd gezegend met de geboorte van 4 kinderen, eerst 2 dochters en daarna 2 zoons. Jongste zoon Geert werd dominee, maar oudste zoon Jan, mijn grootvader, die op 2 februari 1878 was geboren, zou uiteraard zijn vader gaan opvolgen. Dat geschiedde in 1903 toen zoon Jan trouwde met Afke Kleefstra uit Scharnegoutum. Mijn overgrootouders gingen rentenieren in de fraai gelegen woning aan de Vosse- laan maar met uitzicht op de Ee, waar nu mevrouw A. Postma-Visser woont.

1903:	waarde	1926:	waarde
22 koeien	f. 3.796,-	37 koeien	f. 8.850,-
7 pinken	- 645,-	9 hoklingen	- 1.125,-
6 kalveren	- 156,-	20 kalveren	- 600,-
4 schapen en lammeren	- 136,-	13 schapen/15 lammeren	- 555,-
6 biggen	- 60,-	17 biggen	- 255,-
2 paarden	- 400,-	5 paarden	- 1.425,-
		1 hengst	- 1.200,-
		1 hoklingstier	- 110,-
		? kippen	- 20,-

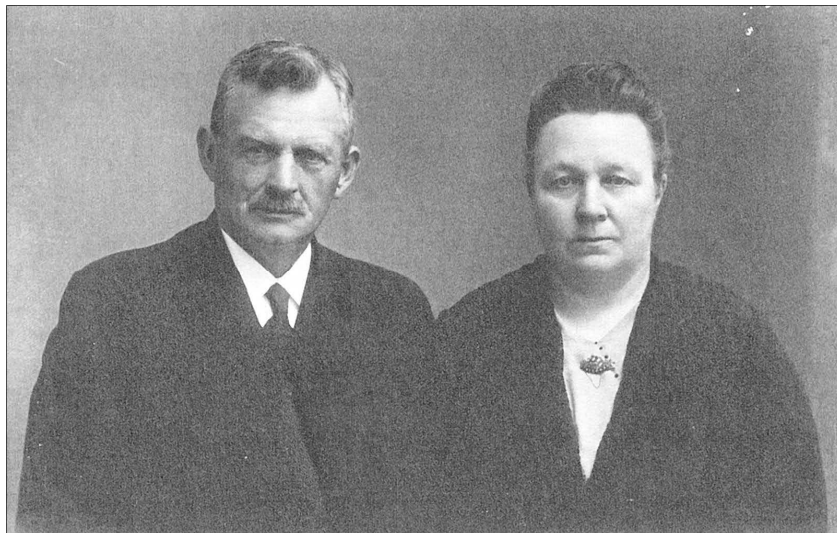
Om enig idee te krijgen van het aantal stuks vee waar Jentje Michiel de Vries de kost mee had moeten verdienen en de veestapel waar grootvader Jan mee werkte, is het wellicht aardig om hier eens een vergelijking te tonen van de bij de bedrijfs-overname in 1903 aanwezige dieren en die op een inventarisatielijst uit mei 1926:

De hengst op de lijst van 1926 moet 'Theunis' zijn geweest die een zeer belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de fokkerij van het Friese paard. Mijn Pake en later mijn Heit zijn vooraanstaande paardenfokkers geweest, maar dat is een zo uitgebreid onderwerp, dat we daar later misschien eens een apart verhaal aan kunnen wijden.

Van mijn grootouders Jan en Afke is geen trouwfoto bekend, reden waarom we een nog al wat later gemaakt statieportret van het echtpaar laten zien.

Zoals hierboven al duidelijk werd uit de inventarisvergelijking tussen 1903 en 1926 heeft Jan Jentjes de Vries het bedrijf aanzienlijk kunnen uitbreiden. Hij kocht in de loop der jaren land bij in Trophorne, Buitenmeer en in de Gouden Bodem. Doordat het land deels wel 4 km ten westen en ten oosten lag, werd het wel een zeer bewerkelijke boerderij en verloor men veel reistijd met paard en wagen of door het veevervoer met een praam over het Kruiswater. De inefficiëntie werd echter gecompenseerd door een grote werklust en het maken van lange dagen. Behalve de eigen meewerkende kinderen, Jan en Afke kregen 7 kinderen waarvan er 5 in leven bleven, was er nogal wat personeel nodig.

Uit een oud kasboek van mei 1926 tot mei 1927 kwam ik aan de weet dat mijn grootvader

dat jaar loon betaalde aan maar liefst 20 verschillende medewerkers, variërend van arbeider en hooiers, melkers, koekeerders en een stekeltrekker tot jongens die het melken kwamen leren. De verdiensten liepen uiteen van f 0,50 voor een jongen die een paar keer meehielp tot f 447,50 voor de arbeider. Dat was dan niet per week maar voor het hele jaar.

Om voor velen de oude boerderij nog even in de herinnering terug te roepen laten we hier een winterse foto zien uit de jaren dertig. We zien ook de in 1952 weggehaalde wipbrug en een hooiberg links op het erf van de boerderij. De boerderij zelf werd eind jaren zestig afgebroken ten behoeve van de huidige Rabobank. Zo, dan weten ook de jongere lezers waar de boerderij vroeger heeft gestaan.

Pake Jan is mede dank zij de fokkerij van paarden en koeien een succesvolle boer geweest en toen hij in 1942 ging rentenieren was de boerderij van 12 ha in 1903 uitgebreid tot zo'n 40 ha. Hij werd opgevolgd door zijn jongste zoon waarvoor er na 39 jaar weer een Jentje Michiel de Vries op de

boerderij Ypecolsga 1 terecht kwam.

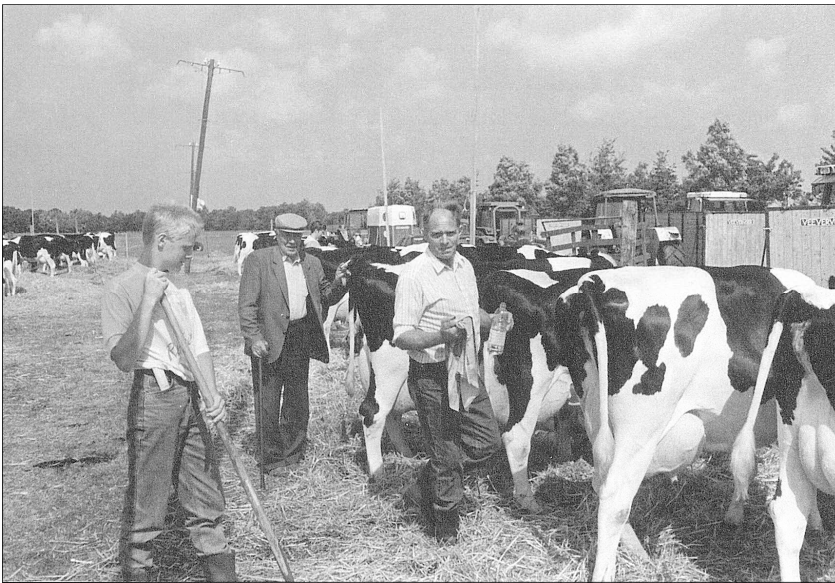
Jentje Michiel was op 5 mei 1937 getrouwd met de uit Doniaga afkomstige boerendochter Jantje de Jong. Zij woonden eerst een jaar in een burgerhuis in Woudsend, huurden vervolgens een boerderij op Waterloo tot zij op 12 mei 1942 op de voorvaderlijk stee terecht kwamen.

Jentje Michiel en Jantje, mijn Heit en Mem, waren boer geworden tijdens de naweeën van de crisis in de jaren dertig. Maar toen kwam de oorlog en steeg de vraag naar vlees en zuivelproducten en daarmee ook de opbrengst. Voor de boeren, en niet alleen voor hen, begon een lange periode van

voorspoed en verbetering die eigenlijk nog steeds voortduurt. Uit het huwelijk van mijn ouders werden 5 kinderen geboren. Toen er in het voorjaar van 1952 een fotograaf langskwam werd er een familieportret gemaakt in 'de Sneinse keamer' (zo noemden wij de kamer die alleen zondags en bij familiebezoek werd gebruikt en die vroeger de pronkkamer werd genoemd). Van links naar rechts ziet U Heit, Jetske, Jan, Afke, Mintje, Douwe en Mem.

Het bedrijf liep prima, mede door de volledige inzet van vrouw en kinderen, waarbij ik wel opmerk dat mijn bijdrage uiterst bescheiden is geweest. In die jaren vijftig legde Heit zich steeds meer toe op de fokkerij. Hij had een dekstation voor Friese paarden en smaakte het geluk zelf ook 2 hengsten uit eigen fokkerij goedgekeurd te krijgen. Maar daarnaast kocht hij, in combinatie met zijn broer en twee zwagers, stiertjes bij de topfokkers van het Friese ras. Soms werd, louter op grond van de afstamming, een hoge prijs geboden voor een nog ongeboort kalf mits het natuurlijk een stiertje zou zijn. De heren hadden een goed oog voor beloftevolle

stieren die vaak eerst op de eigen bedrijven werden gebruikt voor de fokkerij en daarna aan K.I.'s (Verenigingen voor kunstmatige inseminatie) werden doorverkocht. Zoals Pake met zijn hengstenhouderij voor een aardige extra inkomstenbron had gezorgd, zo bleek de stierenhandel voor Heit lucratief te zijn. Niet alleen de winst uit de verkoop van stieren was belangrijk, maar vooral de verbetering van de eigen veestapel was van grote waarde.

In 1957 kregen Heit en Mem de gouden kans hun boerderij te ruilen met die van de familie Okma in Ypecolsga 15. Van huurders werden zij toen eigenaar van de monumentale boerderij uit 1783 plus al het land ten zuiden van de weg van Ypecolsga. Het land ten noorden van deze weg bleven zij van Pake en Beppe huren en werden daar eerst eigenaar van na het overlijden van mijn grootouders in 1967.

Van een zeer bewerkelijke boerderij met land op 4 km afstand en aan de overzijde van de Rakken kwamen zij nu in de situatie dat alle land vlakbij huis

lag. Geen wonder dat een buurvrouw opmerkte: "Jentje sil ek gniize, nou kryt er it lân yn 'e finsterbanken". (Jentje zal in zijn vuistje lachen, nu krijgt hij het land in de vensterbanken). Het was goed boeren in Ypecolsga 15, waar ten aanzien van de fokkerij een absoluut hoogtepunt werd bereikt met de preferent B verklaring van de stier Rudolf Bert 56, waarmee Heit zelfs de voorpagina van de Leeuwarder Courant van 8 september 1972 haalde.

Inmiddels was Heit een maatschap aangegaan met zoon Douwe en werd het bedrijf een aantal jaren voor gemeenschappelijke rekening gevoerd. Toen Douwe op 12 november 1971 trouwde met Jeltje Hiemstra kwamen zij op de boerderij te wonen en verhuisden Heit en Mem naar het huis in Indijk, waar daarvoor Pake en Beppe 25 jaar gerentniërd hadden. Douwe en Jeltje hebben als maatschap De Vries-Hiemstra, mede onder druk van de instelling van melkquota en de agrarische aspiraties van beide zoons, de boerderij enorm uitgebreid. Door aankoop van land en quota beslaat de boer-

derij thans meer dan 70 ha en worden er ruwweg 100 koeien gemolken. Een heel verschil met overgrootvader's boerderij van 12 ha met zo'n 20 koeien.

Ik heb geen geschikte foto van Douwe en Jeltje met hun 5 kinderen gevonden om hier af te beelden. Natuurlijk wilde ik er ook niet om vragen, want dit artikel is mede bedoeld als een verrassing voor de familie. Maar wel kan ik U een foto van de veekuring tijdens de Woudsender feesten in augustus 1991 laten zien, waarop 3 generaties staan: v.l.n.r. Jentje Michiel Jr., Jentje Michiel Sr. en Douwe de Vries. Hun bedrijfscollectie van 4 koeien behaalde op die keuring een 1A prijs waaruit blijkt dat het fokkersbloed nog steeds in de familie aanwezig is.

Het zijn hier en daar maar wat grepen geweest uit onze familiegeschiedenis. Er is nog zoveel meer te vertellen, maar er wordt, gelukkig, niet van mij verwacht dat ik een hele Driuwpoëlle vol ga schrijven.

Met een hartelijke gelukwens met dit jubileum aan mijn familie besluit ik daarom deze bijdrage.